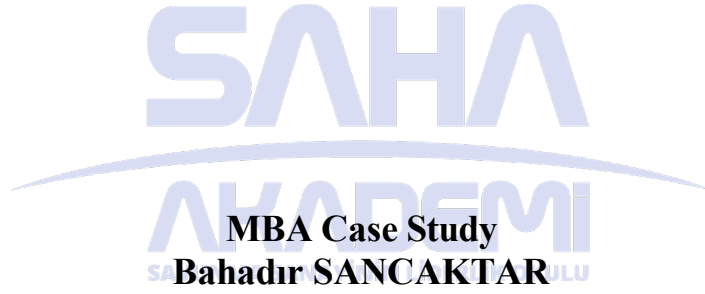

T.C
SAHA İSTANBUL & TÜBİTAK TÜSSİDE
SAHA AKADEMİ MBA YÖNETİCİ GELİŞTİRME PROGRAMI

**Milli Güvenlik Paradigması ve Milli Güvenlik Kurulu Yapılanmasının
Revizyon İhtiyacına Yönelik Bir Değerlendirme**

Danışman
Dr. Uğur TARÇIN
İstanbul - 2025

1. SAHA İstanbul Yönetim Kurulu kararıyla, 2024-2025 eğitim döneminden itibaren SAHA AKADEMİ MBA katılımcılarına “Araştırma Projesi” hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. Bu uygulama; katılımcıların sektörel bilgi, stratejik düşünme ve akademik üretkenlik yetkinliklerini geliştirmeyi hedeflerken, savunma sanayii ekosistemine bilimsel katkıyı artırmayı amaçlamaktadır. Bu girişim, Türk savunma sanayii ekosisteminde bilimsel katkıyı artırmaya yönelik önemli bir adımdır.

2. SAHA İstanbul-SAHA AKADEMİ tarafından yayımlanan bu çalışma, ilgili yazar tarafından özgün biçimde hazırlanmış ve beyan edilmiştir. Çalışmada yer alan görüşler yazara ait olup, SAHA İstanbul’un kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır. İçerikte sunulan bilgi, yorum ve sonuçların doğruluğu sorumlu yazara aittir. SAHA AKADEMİ; benzerlik oran tespiti yapmıştır.

3. Bu çalışma, [Bahadır SANCAKTAR] tarafından hazırlanmıştır. Araştırma Projesi danışman tarafından değerlendirilmiş ve sunumu [11 Mayıs 2025] tarihinde yeterli görülerek kabul edilmiştir.

Araştırma Projesi Sunum Jüri Üyeleri

Başkan	Dr. Uğur Tarçın (SAHA AKADEMİ Öğr.Görevlisi)	<i>e-imzalıdır</i>
Üye	Ayşe Çağın (SAHA AKADEMİ Yöneticisi)	<i>e-imzalıdır</i>
Üye	Muzaffer Ünsaldı (Kurumsal İletişim ve Marka Yöneticisi)	<i>e-imzalıdır</i>

(Formun aslı, imzalı olarak ilgili dosyada muhafaza edilmektedir.)

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
Vaka Çalışması Başlığı:	3
1. Vaka Özeti:	3
2. Sorun Tanımı:	4
3. Amaç:	6
4. Vaka Arka Planı:	6
5. Analiz Yöntemi:	7
6. Çözüm Önerileri, Değerlendirme ve Tavsiyeler:	8
7. Sonuç Yerine:	9
8. Kaynakça:	10

MİLLÎ GÜVENLİK PARADİGMASI VE MİLLÎ GÜVENLİK KURULU YAPILANMASININ REVİZYON İHTİYACINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

(CASE(VAKA) STUDY)

Bahadır SANCAKTAR

Sistem Teknik Ltd.

basancaktar@gmail.com

1. Vaka Özeti

Henüz başlarını yaşadığımız 21. Yüzyıl, kendisine kadarki süreçte yaşanan gelişmelerle yarışır nitelikte hızlı değişikliklere sahne olmaktadır. İnsanoğlunun hikâyesinin başladığı andan itibaren en önemli ihtiyaçlarından biri olan güvenlik de değişime ve dönüşüme uğramaktadır.

İnsanlığın ulaşabildiği en organize örgütlü yapı olarak tabir edilen devlet, Türk geleneğinde ve siyasal söyleminde ‘kutludur’. Türkler, tarih boyunca onun güvenliğini kendi bireysel güvenliğinin önünde tutmuş, onun uğruna canını feda etmekten zerrece çekinmemiş ve öte yandan da toplumsal olarak güvenliğinin her daim o kutlu yapının eliyle sağlanmasını beklemiştir.

Bunun baki olabilmesi ise yaşanan değişimlere göre hantallığı terk edip dinamik bir şekilde reaksiyon göstermek, hatta proaktif yaklaşım benimsemekle, yaşanan her gelişmeye karşı yeniden konuma alabilme becerisiyle mümkündür.

Günümüzde artık savaşların dahi şekli ve anlamı değişmiştir. Topyekûn savaşlar yerini artık canlı yayınla takip edilen mikro çatışmalar, paralı askerlerin yer aldığı vekil savaşları gözlenmekte, “bu hafta biz size füze atalım haftaya siz bize füze atarsınız” şeklinde spor müsabakasına dönüşen ilginç konseptlere şahit olunmaktadır.

Bu savaşlardan daha fazla zarara ve yıkıma neden olan ambargolar, ekonomik ve ticari yaptırımlar, diplomatik ve istihbâri mücadeleler ön plana çıkmakta ve tercih edilmektedir.

Uluslararası ittifaklar, paktlar, örgütler de bu mevcut uluslararası ortamdan nasibini alarak çok kırılgan bir yapıya bürünmekte, çoğu zaman işe yaramamakla itham edilmekte ve hatta birçoğunun anlamı kalmamaktadır.

Tüm bu tablo, varoluşu sürdürmenin kendi imkân ve kabiliyetlerinden azami düzeyde faydalanmak ve azami verimi sağlamaktan geçtiğini bize göstermektedir.

“Hazır ol cenge eğer ister isen sulh-ü salâh” düsturuyla potansiyeller de dâhil olmak üzere

“düşmanın” silahıyla silahlanmak ve ondan hep önde olmak kaçınılmaz bir zorunluluktur. Aslı Latince olan ve Roma kaynaklarında 4. Yüzyıla kadar karşımıza çıkan “Si vis pacem, para bellum – (Eğer barış istiyorsan savaşa hazırlan) ” ifadesinden dilimize kazandırıldığı düşünülen bu söz de güvenliğin güçle ve caydırıcılıkla sağlanabildiğini vurgulamaktadır. Fakat çok yakın dönemlerde kapsamı zenginleşmiş olan güvenlik; yüzyıllardır asker, at, kılıç, ok, mancınık, top ve tüfek gibi savaş araçlarından oluşan güç ve caydırıcılıkla sağlanabilir olarak görülüyordu.

Yine etimolojik olarak Latinceden “se” (sız-sız) “cura” (dert), birleşiminde “secura – (dertsiz, sorunsuz)”; İngilizcede “security” anlamına gelen ve tüm dillerde benzer anlamı içeren bir güvenlik kavramından söz edilir. Güvenliğin anlamında bir değişiklik olmasa da güvenliği tehdit eden “dertlerin” yani tehditlerin çeşitlenmesi ve etkisinin kuvvetlenmesi, salt askeri çözümlerle güvenliğin sağlanamayacağını göstermektedir.

Savunma Sanayi çıktıları, bütünde kullanılmaması umuduyla üretilir; amacı caydırıcılıktır. Artık bu noktada şunu söyleyebiliriz: Savunmanız, güvenliğinize çok önemli katkı sağlar; fakat öte yandan güvenliğiniz ne kadar mukavimse, savunmaya olan ihtiyacınız o nispette azalır.

İşte savaşların ve silahların şekil ve anlam değiştirdiği bu çağda odağımızı sadece askeri silahlara vermek yerine, güvenliği topyekûn sağlayacak “tüm silahlara” sahip olmamız gerekmektedir. Bunun için atılması gereken ilk adım güvenlik=savunma anlayışından daha akil bir yaklaşımla güvenlik ve savunmayı doğru yerlere oturtmak, güvenliğin diğer sektörlerini de ihmal etmemektir. Sonrasında güvenlikten sorumlu yapıları buna göre yeniden yapılandırmak ve stratejileri bu doğrultuda oluşturmak gerekmektedir.

2. Sorun Tanımı

Türkiye, Savunma Sanayii’nin başarılı çalışmaları sonucu elde ettiği çıktılarla güvenliğine önemli katkılar sağlamaktadır. Fakat bu durum güvenliğin tekâmülü için yeterli değildir ve hatta sadece bu alanda başarıyla güvenliğin sağlanabileceğine odaklanmanın aldatıcı olacağını düşünmek gerekmektedir.

Günümüz dünyası, güvenliğe bakış açısından bir önceki yüzyıla kadar olan süreçle ayrılmakta ve yeni güvenlik paradigmaları/konseptleri tartışılmakta ve geliştirilmektedir. Yeni güvenlik tehditlerine karşı kapsamlı ve stratejik düzeyde kritik çalışmalar yürütülmekte, bu doğrultuda önemli analizler ve raporlar yayımlanmaktadır.

Tartışmalarını Fransız İhtilali’ne, Westfalyan düzene ve hatta daha geriye giderek Rönesans dönemine kadar dayandırarak temellendirenler olsa da üzerinde ittifak edilerek genel kabul

görmüş olan algı; 20. Yüzyılda yaşanan iki büyük dünya savaşı, bu iki savaş arasında 20 yıl krizi olarak da adlandırılan ve kalıcı dünya düzeni sağlanamamış dönem, II. Dünya Savaşı sonrası yaklaşık 45 yıl süreyle tüm dünyayı maceradan maceraya sürükleyen Soğuk Savaş ve onun bitimiyle beraber bireyden devletlere uluslararası sistemin tüm analiz düzeylerinde önemli kırılmalar yaşanmış olduğudur. Burada en önemli katalizör, teknolojiye yaşanan muazzam hızdaki gelişmeler ve bu gelişmelerin insan hayatına olan etkileridir. Güvenlik algısı da, yeni tehdit ve risklerle karşılaştıkça değişime maruz kalmaktadır.

Artık güvenliğe yönelik ekonomik tehditler, teknolojik tehditler (siber güvenlik, veri güvenliği, vb.), iklim değişikliği, göç, küresel terörizm ve aşırılıkçılık, doğal kaynaklara erişememe ve gıda güvensizliği gibi tehditler, diğer devletlerden algılanan askeri tehditlerden daha yakın ve şiddetli görülmektedir.

Güvenlik kavramını göz önünde bulundurarak milli güvenlik ifadesini; “devletin devamlılığını ve refahının sürdürülmesi, bu kavramlara yönelik tehditlere karşı önlemler alınması, kültürel değerlerin korunması şartıyla milli faydaların gerçekleştirilmesi durumu” olarak tanımlayabiliriz. Güvenliğin kapsamı dünya değişikçe dinamik bir şekilde değişebilmektedir, fakat onun güçlü bir yapıya sahip olmasına yönelik ihtiyaç her daim mevcut olmaya devam edecektir. Bu da güvenliğin yönetiminin de değişiklikler karşısında dinamik yapıda olması gerektiğini kaçınılmaz kılmaktadır.

Güvenliğin artık sektörleri olduğu, bunlardan herhangi birinin yeterli önemi görmediğinde diğer tüm sektörleri de boşa çıkartabileceği genel kabul görmüş durumdadır. Kapsam olarak tartışmalar sürse ve yeni gelişmeler ışığında yeni sektörler öne sürülse de artık güvenliği sadece askeri güvenlik ile değil; onun yanı sıra uluslararası güvenlik (ve güvenlik ikilemi), siyasi güvenlik (bağımsızlık), enerji güvenliği, toplumsal güvenlik ve çevresel güvenlik gibi alt bileşenlerden bağımsız düşünemeyiz. Hatta zaman zaman gündelik siyasette beka sorunu olarak dile getirilen gıda güvenliği, kritik altyapı güvenliği, sağlık güvenliği, ekonomik güvenlik gibi sektörler; bütünleşik bir güvenlik yönetimini kaçınılmaz kılmaktadır.

3. Amaç

Bu değerlendirmenin amacı, günümüzde “güvenlik eşittir salt savunma” algısının anlamını yitirdiğine dikkat çekmek, çağın gereklerine uygun bir güvenlik şemsiyesi oluşturabilmenin yöntemlerinin tartışılmasıdır.

Bu güvenlik şemsiyesini ihdas, ihya ve idame için öncelikli odağımız olan Savunma Sanayii'nden bir adım üste çıkmak, onun bir sektörü olduğu Milli Güvenlik algısını yeniden değerlendirmek ve gerekli tüm güvenlik sektörlerini de savunma (askeri güvenlik) sektörüyle beraber doğru konumlandırmak ve ele almak gerekmektedir.

Savunma Sanayimizin parıltısının yanında diğer sektörlerdeki görece zayıflığımız, cumhuriyetimizin banisi Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk'ün **17 Şubat 1923'te** İzmir İktisat Kongresi'ndeki şu vecizini hatırlatır:

“Siyasi, askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar ekonomik zaferlerle taçlandırılmamışlarsa, meydana gelen zaferler devamlı olamaz.”

Günümüz gerçekleri bunu çok daha ileriye taşıyan bir perspektifi, tüm güvenlik sektörlerinde başarılı ve kompakt bir güvenlik yönetimini bize şart kılmaktadır.

4. Vaka Arka Planı

Türkiye'de yüksek politika olarak yani stratejik derecede (high-politics) güvenlik konularını gündeme alarak değerlendirmek ve gereğini ifa ile görevli organ Milli Güvenlik Kurulu'dur. Bu yapılanmanın ilk adımı 1933 yılında bir kararname ile kurulan ve ana görevi milli seferberlik olarak belirlenen Yüksek Müdafaa Meclisi ile atılmıştır. ABD'nin 1947 yılında savaş sonrası ortamda kurduğu Milli Güvenlik Konseyi'nden esinlenilerek 1949 yılında Milli Savunma Yüksek Kurulu adıyla yeniden oluşturulmuş ve 1961 Anayasası ile Türk devlet örgütüne anayasal bir organ olarak girmiştir.

Hâlihazırda mer'î hukuki dayanağı 1982 Anayasası olan kurul, birtakım küçük yapısal düzenlemeler geçirmiş olsa da bu değişiklikler katılımcı üyelerin revizyonundan öteye geçememiş; yaşanan gelişmeleri ve günün gerçeklerini analiz ile gelecek projeksiyonuna yön vermek adına yeterli görünmemektedir. Hatta 1949 yılında teşkil edilen Milli Savunma Yüksek Kurulu, günümüz ihtiyaçlarına daha çok cevap verebilecek nitelikte bir yapıya sahiptir.

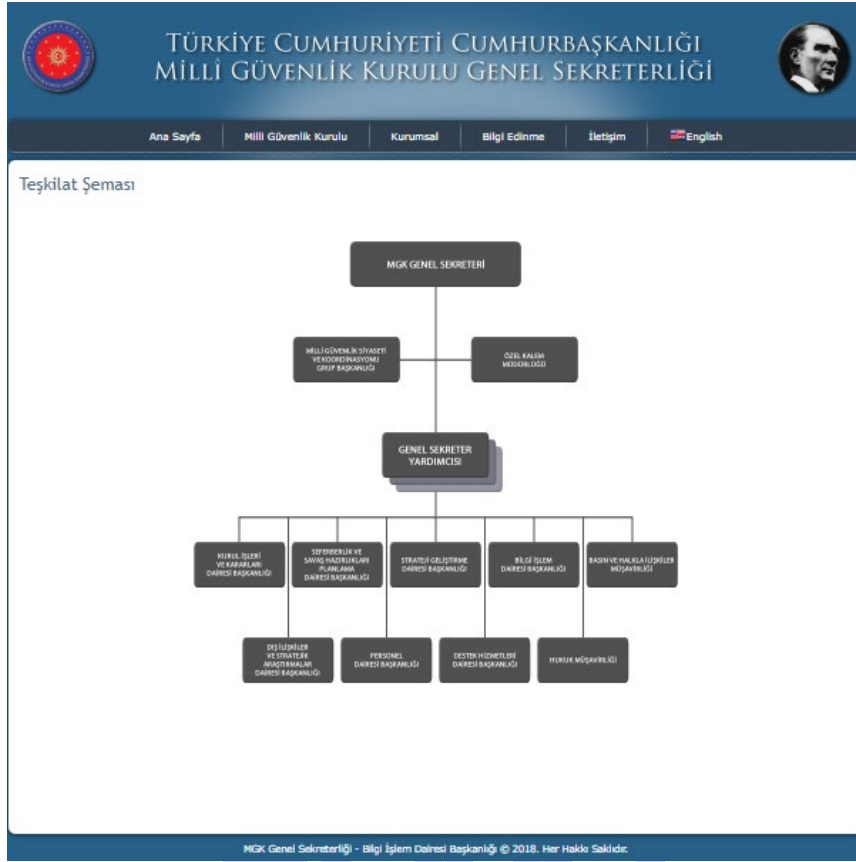
Şekil 5.1: 1949 Tarihli Milli Savunma Yüksek Kurulu Yapılanması (www.mgk.gov.tr).

5. Analiz Yöntemi

Şekil 6.1: Güncel Milli Güvenlik Kurulu Yapılanması (www.mgk.gov.tr).

Çalışmanın başında çizilmeye çalışılan güvenlik yönetiminden sorumlu olması beklenen Milli Güvenlik Kurulu'nun mevcut yapısı Şekil 6. 1'deki gibidir. Bu görüntü, Güvenlik=Savunma algısından çıkılamadığını göstermektedir. Öte yandan Şekil 6. 2 ise kurulun teşkilat yapısını göstermekte ve güncel güvenlik yaklaşımlarının teşkilat yapısında da karşılık bulmadığı görünmektedir. Zaman zaman özel gündemlerde davetli katılımcı olarak farklı bakanlık/birim yöneticilerinin katıldığı gözlense de bunun kalıcı bir yapılanma, paradigma/konsept değişikliği ve strateji belgelerine dönüşmesi mümkün olmamıştır.

Şekil 6. 2: Güncel Milli Güvenlik Teşkilat Şeması (www.mgk.gov.tr).

6. Çözüm Önerileri, Değerlendirme ve Tavsiyeler

Milli Güvenlik Kurulu, mevcut yapısıyla milli güvenliğin güncel karşılığını değerlendirebilecek yapıda olduğu görünümü vermemektedir, hala salt askeri tehditlere ve hedeflere odaklanmış görünümde. Sağlık, çevre, eğitim gibi alanlarda karşılaşılan sorunlar bir yana; bu çalışmayla milli güvenlik politikalarının belirlenmesinde hayati öneme sahip olduğu ortaya konmaya çalışılan teknolojik gelişmeleri değerlendirmek, buna yönelik politika önerisinde bulunmak mevcut yapıdan beklenemez. Teknolojik gelişim hızlanarak devam edecektir ve bu sürece dâhil olmak hayati önem taşımaktadır.

Bu çalışma ışığında iki Milli Güvenlik Kurulu yapısı tasarlanmakta ve önerilmektedir. İki model halinde önerilen bu yapıların ilkinde; mevcut kurul üst yapı olarak işlevini sürdürürken bir alt birim daha kurulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Alt kurulun müsteşarlık veya güncel formuyla başkanlık yapısında kurumsallaştırılması, her branşta tam zamanlı çalışan ve konusunun uzmanı bürokratlardan müteşekkil bir yapıda oluşturulması ve bu alt kurul başkanının

esas Milli Güvenlik Kurulu'na dâhil edilmesi yoluyla milli güvenliğe teknik açıdan yaklaşım sağlanabilecektir.

İkinci modelde ise mevcut yapının yanında istişare kurulu şeklinde danışmanlık görevi üstlenen ve yine milli güvenliğe dair ele alınması gereken her konunun uzmanının yer aldığı bir tavsiye yapısının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca ülkemizin güncel yönetim sistemi, her iki yapıyı da kaldırabilecek ve farklı alanlarda benzer yapıları barındıran bir sistemdir. Dolayısıyla her iki modelin de dinamik bir şekilde ve kolaylıkla sisteme entegre olacağı öngörülmektedir. Her ne şekilde olursa olsun milli güvenliğe yönelik politika önerisinde bulunan organizasyonların gündeme teknik açıdan yaklaşabilecek donanımda olması gerektiği ortadadır.

Herhangi model hayata geçirilirse geçirilsin, savunma odağıyla görece geri kalınmış -başta ekonomi ve gıda güvenliği olmak üzere- diğer sektörler üzerine eğilmek gerektiği savunulmaktadır.

Güvenlik konseptleri, en kötü senaryolar hesaba katılarak oluşturulmalıdır. Tarih bize savaşlarda dahi sadece askeri personel-teçhizat gücünün yeterli olmadığını; ikmal ve lojistik hatlarının kesintiye uğramaması gerektiğini, aç askerin, yakıtsız aracın, mühimmatsız silahın işe yaramadığını göstererek nice örneklerle öğüt vermektedir. Bu amaçla savunma sanayisinin yanı sıra güvenliği sektör sektör ele alarak her birinde yeterince güce sahip olmak hedeflenmelidir.

7. Sonuç Yerine

Bu çalışmayla; gurur duyduğumuz savunma sanayimizin çabalarının kompakt güvenlik yapısı için yeterli olmayacağı, dinamik ve çağın gereklerine göre konumlanabilecek bir yapıyla güvenlik ve savunmanın yeniden ele alınması gerektiğinin altı çizilmek istenmiştir. Ayrıca model önerisinde de bulunulmuş fakat bu kısmın tartışılarak en doğru yapıya kavuşulması gerektiği düşünülmektedir.

Dikkat çekilmek istenen bir diğer nokta ise, yakın dönemde güvenlik de dahil olmak üzere insan hayatına etki eden değişimlerin en önemli tetikleyicisinin Savunma Sanayii'nin de beslendiği teknolojik gelişmeler olduğudur. Bu noktada bir ikilem doğmaktadır. Güvenlikle savunmanın bir tutulmasının yanı sıra; güvenlik kavramının yaygın olarak sosyal bilimcilerce, savunma kısmının ise mühendis ve fen bilimcilerce ele alınıyor oluşu hem literatürde önemli bir boşluğu göz önüne sermekte, hem de uygulamada bu girift alanların disiplinler arası bir bakışla yönetilmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir.

8. Kaynakça:

- AB (2013). Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace, Joint Communication to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions, European Commission, Brussels: European Union.
- Baldwin, D. A., (1997), “The Concept of Security”, Review of International Studies, No: 23, 5-26.
- Bilgin, P., (2010), “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları”, Stratejik Araştırmalar Merkezi, Cilt: 8, Sayı: 14, 69-96.
- BM, (2015), Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, United Nations, New York.
- Çetinkaya, Ş., (2013), “Güvenlik Algılaması ve Uluslar arası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açıları”, 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:2, 239-260.
- Dedeoğlu, B., (2003), “Uluslararası Güvenlik ve Strateji”, Derin Yayınları.
- Demiray, M., İşcan, İ. H., (2008), “Uluslararası Sistemde Güvenlik Kavramının Değişimi Ekonomik Ve Jeopolitik Arka Planı”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 21, 141-170.
- Erdoğan, İ., (2013), “Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı”, Akademik Bakış Dergisi, Cilt:6, Sayı:12, 265-292.
- MSC, (2025), Multipolarization; Munich Security Report 2025, Munich.
- NATO, (2009), Multiple Features Project Navigating Through 2030, Final Report, https://www.act.nato.int/images/stories/events/2009/mfp/20090503_MFP_finalrep.pdf, (Erişim: 06.04.2019).
- Nye, J. S., (2005), “Soft Power: The Means to Success in World Politics”, R. İ. Aydın (Çev.), Elips Kitap, Ankara.
- Oğuzlu, H. T., (2007) “Dünya Düzenleri ve Güvenlik: Ulus-Devlet Güvenlik Anlayışı Aşılıyor mu?”, Güvenlik Stratejileri Dergisi, Sayı: 6, 7-37.
- Sancaktar, B., (2019), “Milli Güvenlik Politikalarının Belirlenmesinde Teknolojik Gelişmelerin Yeri”, Yüksek Lisans Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Strateji Bilimi ABD, Kocaeli.
- Toktaş, Ş., vd. (2023), “Rapor - 21. Yüzyılın İlk Yarısında Yeni Güvenlik Tehditleri”, Polis Akademisi Yayınları, Ankara.

Web 1, (2019), <https://www.mgk.gov.tr/index.php/milli-guvenlik-kurulu/genel-bilgi>, (Erişim: 10/03/2025).

Yılmaz, S., (2008), “Uluslararası İlişkilerde Güç ve Güçler Dengesinin Evrimi”, Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1.

